

Papillault G.: Science française, scolastique allemande. Paris. Alcon. 8°, 2:50 fr.

Petit E.: De l'école à la nation pendant la guerre. Paris. Alcan. 8°, 3:50 fr.

Renaudet A.: Préréforme et humanisme à Paris pendant les premières guerres d'Italie 1494/1517. Paris. Champion. 8°, 8 fr.

Vaugeois H.: La morale de Kant dans l'université de France. Paris. Nouvelle librairie nationale. 8°, 3:50 fr. Gy. Á.

SZEMLE.

Szabad utat a tehetséges tanítóknak is!

A tehetséges gyermekek képességeinek teljes érvényesülését célzó mozgalom a társadalom legszélesebb köreiben is élénk érdeklődést keltett. Hogy mindenki a képességeinek legmegfelelőbb helyre jusson, hogy minden helyet a számításba jöhetőek közül a legarravalóbb töltsön be, nagy érdeke az egyének, köznek egyaránt. Az elv jogosultsága annyira nyilvánvaló, hogy szinte csodálkozunk kell azon, hogy az állami, társadalmi berendezkedésben ez a követelmény eddig nem juthatott vezető szerephez.

Nekünk nevelőknek nem új ez a kérdés. Alig van tanító, aki fájdalommal ne látta volna legtehetségesebb tanítványainak anyagi és egyéb okok miatt való letörését, a tehetségtelen volt növendékek kedvező körülmények adta vezető szerepét, irányító állásokba jutását. Most, hogy olyanok, akiken az eszmék valóra váltása megfordul, szintén foglalkozni kezdtek a dologgal, örülünk a mi megállapításaink, igazságaink felszínre vetődésének, bebizonyosodásának.

Szabad utat a tehetségnek! Nemcsak a gyermeknek, hanem mindenkinek, aki ereje, munkaképessége, lelkesedése javát bármely, a társadalom vagy az állam szervezetében rejlő hiba miatt nem ott vetheti latba, ahol arra leginkább szükség lenne! A magunk helyzetére alkalmazva: *szabad utat a rossz közoktatásügyi rendszer által szárnyaszegett tehetséges tanítónak, tanárnak!* Szabad utat a magyar nevelők 75 százalékából kikerülő tehetségeknek, akiket balszerencsájök kis diák korukban polgári iskolába, tanítóképzőbe, kereskedelmibe vezetett s akiknek bármilyen értékű tudományos munkásságuk sem képes eltörölni azt az eredendő bünt, hogy középiskolai érettségivel nem rendelkeznek. A tanítóképzők pedagógia-tanárai, akik elsősorban hivatottak a pedagógia tudományának művelésére, a valamikor saját iskolájukban tanult felső kereskedelmi és polgáriskolai tanárok, a

tehetséges népiskolai tanítók legfeljebb igazgatók lehetnek (gyakran még a saját iskolafajukban is hátraszorítják őket); ritka, aki szakfelügyelőségre, főigazgatóságra eljut, akkor is nem mindig az aravalósága, tudományos és gyakorlati pedagógiai munkássága folytán. Tanítóból csak mutatónak tesznek meg egyet-egyet tanfelügyelőnek; az egyesületek, szövetségek jogos panaszkodásakor az a válasz, hogy a tanfelügyelői állás magasabb műveltséget, csak az egyetemen szerzhető látókört kíván. Ezért elég a kollokvium nélkül bármely karon «lehallgatott» 8 félév, az egyetemi vég bizonyítvány, ha pedig még jogi doktorátussal is rendelkezik valaki, az iskolai munka elbírálására mint «magas» képesítésű egyén, hazai gyakorlat szerint teljesen alkalmas.

A pedagógia tudományos és gyakorlati művelése, kötetekre menő irodalmi, nagymértékű nevelői működés eljuttathat ugyan valakit érettségi nélkül is az Országos Közoktatási Tanácsba, hiszen teljesen mellőzni bennünket még sem lehet; egyetemi tanárok, az egyetem és más tudományos intézmények által derekas tudományos tevékenységükért magántanári stb. címekkel ellátott emberek között a mi fajtánkbeliék szava egyenlő súllyal eshetik a mérlegbe, de ha a maga és az általa képviselt rend tekintélyének emelésére a pedagógiának nem magántanára, hanem csak doktora akar lenni, mehet gyerekek közé arcpirító, megszégyenítő érettségi vizsgálatra, mert az egyetem kitarja kapuit a 18 éves, érettnak mondott éretlen ifjak és leányok előtt, de egy negyven éves nem középiskolai tanár vagy tanító a mai rendszer szerint éretlen arra, hogy abban, amit évtizedek óta foglalkozásszerűen űz, egyetemen megszerezhető tudományos fokot nyerhessen. Hisz nincs érettségije! Nem lehet a pedagógia doktora, magán- vagy rendes tanára, nem lehet hivatalosan elismert szak tekintély, mert nem az egyedül üdvözítő iskolában, hanem csak alsóbbrendű iskolában tanult.

A tanítónak és tanárnak tudományos fórumok által való megbecsülése emelné a kari tekintélyt, hozzájuttatná a tehetségeseket, nevelő-tanítómunkájukat tökéletesítőket ahhoz a jogos anyagi és erkölcsi elismertséghez, amely minden más szellemi foglalkozás embeérének kijár. A kiváló mérnök, állatorvos a saját tudományában való elmélyedésért megkaphatja a mindenki által méltányolt, becsült *dr. ing.* vagy *dr. vet.* címet, a kiváló tanító azonban semmit. A pedagógiai doktorátus mennyi érdemes, igazán kiváló elemi iskolai kartársat juttathatna tanfelügyelői állásba s bizonytalán külön minősítés lenne erre az állásra, mint a jogtudorság. Ha egy falusi gimnázium tanára minden baj nélkül lehet valamely tudományág egyetemi magántanára, tisztán a személyi értéke alapján, akkor az egyetemek szék-

helyén levő tanítóképző intézetek pedagógia-tanárait is nyugodt lélekkel képesíthetné az egyetem a pedagógia magántanárának szintén személyi értéke alapján, nem vallana szegyént vele. A doktorátus, magán- vagy rendkívüli tanárság képesítene legmáltóbban pedagógiai vezetőállásokra (főigazgatóság, szakfelügyelet, igazgatóság).

Meg kell tehát nyitni az érvényesülés útját a tanítónak, érettségit nem tett tanárnak is. Ha már a többi tudományág egyetemi tanulását s a képesítések megszerzését elzárják is előlünk, nyissák meg legalább azt a szakot, melyhez mindenkinél több közünk van, amely még így kirekesztetten is a mienk. A pedagógia tudománya az általunk, pedagógiai jogtalanok által összehordott téglából és velünk építet, de a tehetségünk szerint való érvényesülés kínai falnál ridegebb módon van elzárva előttünk. Szeressenek egy kicsit a falon belül levők is bennünket, segítsenek a fal ledöntésében; az egységes közművelődés, az emberek szellemi nyomorúságának megszüntetése nekik is érdekök.

A Magyar Pädagogiai Társaság, mint a pedagógiai közvélemény legmagasabb. kifejezője, sokat tehetne ebben az ügyben, annyival is inkább, mert vezetői között olyanok is vannak, akik bennünket, jogtalanokat való értékeink szerint ismernek s szeretnek is. Ha ez ebben a tekintetben irányadó körök nemcsak hangoztatják, hanem tettekkel is bizonyítani akarják a tehetségesek támogatását, adjanak szabad utat a tehetséges gyermek tehetséges tanítójának is, rombolják le az iskolai kasztok választófalait, tegyék egyenértékűvé az időben es erőfeszítésben nem különböző, csak más felírású épületekben folytatott munkát! Sok érdemes, jóhiszeműségért nagyon megbűnhődött embert tesznek boldoggá! ¹

Kilián Zoltán.

¹ Az itt felvetett gondolat egy régi s itt-ott meg is oldott kérdéssel, a tanítók egyetemi tanulmányainak a kérdésével kapcsolatos; a pedagógiai doktorátusnak ugyanis természetesen csak az egyetemen végzett bölcsészeti és neveléstudományi rendszeres tanulmányok lehetnek az alapjai. Kétségtelen, hogy a neveléstudomány fejlődését, az iskolák felügyeletének pedagógiai irányban való mélyülését s ez által, de közvetlenül is az iskola belső értékének emelkedését várhatnók attól, ha *arravaló* tanítók s néptanítókból lett polgáriskolai és tanítóképzőintézeti tanárok az egyetemen ily tanulmányoknak élhetnének. Kapcsolatos ez a kérdés a tanítók továbbképzésének a szervezésével, a köznevelés belső egységének pedagógiai alapon való kiépítésével is. Erre a szászországi (leipzig) példa már tanulságokat is bőven szolgáltat. És hogy a cikkíró gondolata, a tanítókból lett egyetemi hallgatók pedagógiai doktorátusa sem lehetetlenség, arra nézve álljon itt a *Vossische Zeitung* 1917 okt. 23. számának ez a híre: «A thüringiai tanítóképzőintézeti tanárok egyesülete megkereste a jénai egyetem